

MAGDALENA WIĘZIK

Kancelaria Radcy Prawnego

Bielsko-Biała, dnia 24 lutego 2017 r.

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY
AL. JANA CHRISTIANA SZUCHA 12A
00-918 WARSZAWA

Skarżący:

M Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T
ul. T
numer KRS

reprezentowany przez:

radcę prawnego Magdalenę Więzik (numer KT 3562)
Kancelaria Radcy Prawnego
ul. Kolorowa 10, 43-502 Bronów

adres do doręczeń:

Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych
Kafka, Nikończuk i Wspólnicy sp. k.
ul. 3 Maja 7, 43-300 Bielsko-Biała

SKARGA KONSTYTUCYJNA

Jako ustanowiony w sprawie pełnomocnik z urzędu, w imieniu skarżącego M Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w T, na podstawie art. 79 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wnoszę o stwierdzenie że:

- art. 123 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim umożliwia wydawanie referendarzom sądowym postanowień o ustanowieniu lub odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego w celu wniesienia w imieniu strony skargi konstytucyjnej, jest niezgodny z art. 32 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
- art. 398²³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim wskazuje, że sąd rozpoznając skargę na postanowienie referendarza sądowego o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego działa jako sąd drugiej instancji, jest niezgodny z art. 32 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

Kancelaria Radcy Prawnego Magdalena Więzik

Adres siedziby: ul. Kolorowa 10, 43-502 Bronów | NIP 6521670315 | REGON 362115903
Adres korespondencyjny: Kafka, Nikończuk i Wspólnicy Sp.K., ul. 3 Maja 7, 43-300 Bielsko-Biała
Kontakt: 506 358 667 | kancelaria@kancelariawiezik.pl | www.kancelariawiezik.pl

- z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
3. art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim umożliwia ustanowionemu w sprawie pełnomocnikowi z urzędu zaniechanie wniesienia w imieniu strony skargi kasacyjnej, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skargi konstytucyjnej w sytuacji w której nie stwierdza on podstaw do jej wniesienia, jest niezgodny z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
 4. art. 118 § 6 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim ogranicza sądową kontrolę opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, sporządzonej przez ustanowionego dla strony pełnomocnika z urzędu (wskazanej w art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego), wyłącznie do oceny zachowania przez pełnomocnika zasad należytej staranności, nie wskazuje jakie rozstrzygnięcie w tym przedmiocie wydaje sąd oraz uniemożliwia stronie dla której pełnomocnik z urzędu został ustanowiony zainicjowanie sądowej kontroli instancyjnej względem powyższego rozstrzygnięcia, jest niezgodny z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,
 5. art. 117³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, art. 117³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 118 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie w jakim przekazuje do kompetencji sądu orzekającego wyłącznie ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu (bez wskazania danych osobowych ustanowionego pełnomocnika z urzędu), zaś wyznaczenie konkretnego pełnomocnika z urzędu przekazuje do kompetencji właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych, jest niezgodny z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Jednocześnie, jako ustanowiony w sprawie pełnomocnik z urzędu, wnoszę o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, według norm prawem przewidzianych, z uwzględnieniem stawki podatku od towarów i usług. Oświadczam, iż w/w koszty nie zostały w całości ani też w żadnej części poniesione przez skarżącego.

UZASADNIENIE

I. Przedstawienie stanu faktycznego sprawy.

W dniu listopada 2015 r. skarżący M Sp. z o. o. z siedzibą w T złożył w Sądzie Rejonowym w T wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w T z dnia października 2015 r., wydanym w sprawie o sygnaturze akt Zgodnie z wnioskiem skarżącego, skarga konstytucyjna dotyczyć miała zgodności z konstytucją przepisów uprawniających referendarzy sądowych do rozpoznawania kwestii zasadności

wniesienia skargi konstytucyjnej oraz przepisów normujących tryb zaskarżania orzeczeń referendarzy sądowych w tym przedmiocie.

Postanowieniem z dnia stycznia 2016 r., wydanym przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w T , wniosek skarżącego został uwzględniony. Ustanowiony w sprawie pełnomocnik z urzędu w dniu marca 2016 r. złożył jednak w Sądzie Rejonowym w T pismo informujące o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, którego załącznik stanowiła opinia, wskazana w art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego. Jak wynika z jej treści ustanowiony w sprawie pełnomocnik nie dopatrywał się naruszenia:

- art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z uwagi iż powierzenie referendarzom sądowym możliwości realizacji zadań z zakresu ochrony prawnej w ramach struktury sądów powszechnych nie może zostać zakwalifikowane jako sprawowanie wymiaru sprawiedliwości,
- art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z uwagi iż nie dotyczy on spraw, które najpierw rozpatrywane były przez organ pozasądowy jakim jest referendarz, a następnie zostały poddane końcowej kontroli ze strony sądu.

Z uwagi na powyższe, skarżący w dniu marca 2016 r. złożył wniosek o zmianę pełnomocnika z urzędu (odrzućcenie kandydatury wskazanej przez Okręgową Radę Adwokacką i zwrócenie się do niej o wyznaczenie nowego kandydata na pełnomocnika), a w przypadku jego oddalenia o stwierdzenie nierzetelności opinii przedłożonej przez ustanowionego pełnomocnika z urzędu i wyznaczenie pełnomocnika celem wniesienia w sprawie skargi konstytucyjnej zgodnej z wnioskiem strony.

Jednocześnie w ocenie skarżącego art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego nie znajduje zastosowania w sprawie wnoszenia skargi konstytucyjnej (niewymienionej enumeratywnie w w/w przepisie), zaś opinia o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej została sporządzona przez podmiot nieumocowany. W ocenie skarżącego bowiem, wyznaczenie przez określony organ samorządu zawodowego konkretnego adwokata lub radcy prawnego nie jest równoznaczne z ustanowieniem pełnomocnika z urzędu, a w konsekwencji radca prawny składający opinię o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej był wyłącznie kandydatem na pełnomocnika z urzędu nie zaś pełnomocnikiem.

Opisany powyżej wniosek został oddalony postanowieniem wydanym w dniu kwietnia 2016 r. przez referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w T . Orzeczenie to, zaskarżone zażaleniem z dnia maja 2016 r., zostało utrzymane w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r.

W uzasadnieniu postanowienia z dnia czerwca 2016 r. Sąd Rejonowy wskazał, iż ustanowiony w sprawie pełnomocnik z urzędu udzielił pomocy prawnej skarżącemu poprzez sporządzenie opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, która wbrew ocenie skarżącego, może zostać wydana na podstawie art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego, stosowanego odpowiednio do postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym. Z uwagi zaś na dochowanie przez pełnomocnika z urzędu zasad należytej staranności przy sporządzaniu opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, nie zachodzi konieczność ustanowienia kolejnego pełnomocnika z urzędu (poprzez zwrócenie się do właściwego organu samorządu zawodowego do którego należy ustanowiony radca prawny lub adwokat).

Wnioskiem z dnia lipca 2016 r. skarżący zwrócił się zatem do Sądu Rejonowego w T o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej w związku z postanowieniem Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r. Zgodnie z intencją skarżącego skarga konstytucyjna winna być nakierowana na zbadanie zgodności z Konstytucją norm regulujących tryb ustanawiania pełnomocnika z urzędu oraz zakres możliwości podejmowania czynności procesowych i wydawania orzeczeń przez urzędników sądowych jakimi są referendarze oraz tryb kontroli takich orzeczeń.

II. Określenie kwestionowanego przepisu ustawy, na podstawie którego sąd orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.

W ocenie skarżącego ocena zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej winna dotyczyć następujących przepisów Kodeksu postępowania cywilnego:

- a) art. 123 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim umożliwia wydawanie referendarzom sądowym postanowień o ustanowieniu lub odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego w celu wniesienia skargi konstytucyjnej,
- b) art. 398²³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim wskazuje, że sąd rozpoznając skargę na postanowienie referendarza sądowego o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego działa jako sąd drugiej instancji,
- c) art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim umożliwia ustanowionemu w sprawie pełnomocnikowi z urzędu zaniechanie wniesienia w imieniu strony skargi kasacyjnej, o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (oraz skargi konstytucyjnej) w sytuacji w której nie stwierdza on podstaw do jej wniesienia,
- d) art. 118 § 6 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim ogranicza sądową kontrolę opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, sporządzonej przez ustanowionego dla strony pełnomocnika z urzędu (wskazanej w art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego), wyłącznie do oceny zachowania przez pełnomocnika zasad należytej staranności, nie wskazuje jakie rozstrzygnięcie w tym przedmiocie wydaje sąd

oraz uniemożliwia stronie dla której pełnomocnik z urzędu został ustanowiony zainicjowanie sądowej kontroli instancyjnej względem powyższego rozstrzygnięcia, d) art. 117³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, art. 117³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 118 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego w zakresie w jakim przekazuje do kompetencji sądu orzekającego wyłącznie ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, zaś wyznaczenie konkretnego pełnomocnika z urzędu przekazuje do kompetencji właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych.

III. Wskazanie które konstytucyjne wolności lub prawa skarżącego i w jaki sposób zostały naruszone.

a) W ocenie skarżącego, wydanie przez referendarza sądowego (a więc urzędnika sądowego, nie sprawującego wymiaru sprawiedliwości i nie korzystającego z przywilejów niezawisłości, niezależności i bezstronności), w dniu kwietnia 2016 r., postanowienia o oddaleniu wniosku o wyznaczenie pełnomocnika celem wniesienia w sprawie skargi konstytucyjnej zgodnej z wnioskiem strony, utrzymanego następnie w mocy postanowieniem Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r., narusza konstytucyjną zasadę równości oraz prawo skarżącego do równego traktowania przez władze publiczne (art. 32 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), prawo skarżącego do sądu (art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) oraz wywodzone z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo skarżącego do sądowego wymiaru sprawiedliwości (art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

b) W ocenie skarżącego brak możliwości zaskarżenia postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r. (stanowiący konsekwencję unormowania zgodnie z którym rozpoznając skargę na orzeczenie referendarza w przedmiocie oddalenia wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego sąd działa jako sąd drugiej instancji), narusza konstytucyjną zasadę równości oraz prawo skarżącego do równego traktowania (art. 32 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), prawo skarżącego do sądu (art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), prawo skarżącego do zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), wywodzone z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo skarżącego do sądowego wymiaru sprawiedliwości (art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) oraz wywodzone z art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo skarżącego do dwuinstancyjnego postępowania sądowego (art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

c) W ocenie skarżącego ostateczne oddalenie postanowieniem Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r. wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego (stanowiące konsekwencję sporządzenia przez uprzednio ustanowionego pełnomocnika

z urzędu opinii o bezzasadności skargi konstytucyjnej) narusza prawo skarżącego do sądu (art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

d) W ocenie skarżącego ostateczne oddalenie postanowieniem Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r. wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego (złożonego z uwagi na zastrzeżenia skarżącego co do rzetelności i prawidłowości opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej sporządzonej przez ustanowionego dla strony pełnomocnika z urzędu, bez możliwości dokonania merytorycznej analizy opinii sporządzonej przez pełnomocnika oraz bez możliwości zainicjowania przez stronę instancyjnej kontroli oceny sądu w tym zakresie), narusza prawo skarżącego do sądu (art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), prawo skarżącego do zaskarżania orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej), oraz wywodzone z art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo skarżącego do dwuinstancyjnego postępowania sądowego (art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

e) W ocenie skarżącego w postępowaniu zakończonym postanowieniem Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r. doszło także do naruszenia prawa skarżącego do sądu (art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) oraz wywodzonego z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawa do sądowego wymiaru sprawiedliwości (art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej) poprzez przekazanie do kompetencji właściwej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych (a więc organów nie posiadających statusu sądu) wyznaczenia konkretnego pełnomocnika z urzędu.

IV. *Uzasadnienie zarzutów niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego.*

a) W ocenie skarżącego art. 123 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, zgodnie z którym postanowienie o ustanowieniu albo odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego może wydać referendarz sądowy jest niezgodny z art. 32 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Bowiem referendarz sądowy, jako urzędnik zatrudniony w sądzie, nie korzystający z przymiotu niezawisłości, niezależności oraz bezstronności, nie może sprawować wymiaru sprawiedliwości, a taki właśnie charakter ma sprawa ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu.

Wyjaśniając powyższe stwierdzenie, wskazać należy, iż pierwsza z jego części składowych nie budzi wątpliwości zarówno z uwagi na jednoznaczne brzmienie przepisów prawa jak i ugruntowane stanowisko judykatury oraz doktryny prawa konstytucyjnego. Jak wskazuje Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych: referendarze sądowi

są urzędnikami zatrudnianymi w sądach rejonowych i okręgowych, upoważnionymi do wykonywania określonych w ustawach czynności, należących do sądów, w zakresie ochrony prawnej (art. 147 § 1 Ustawy), a nie mając statusu niezawisłego sądu, nie są uprawnieni do sprawowania wymiaru sprawiedliwości (art. 2 § 2 Ustawy).

Rozległy opis ewolucji i statusu referendarza sądowego w polskim systemie prawnym, został już przedstawiony m.in. w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 marca 2012 r., P 39/10, w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2011 r., P 38/08 oraz w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 1 grudnia 2008 r., P 54/07, stąd też jego ponowne przytaczanie uznać należy za bezcelowe. Pokreślić warto jednak najistotniejszy z wniosków, wynikających z dokonanej przez Trybunał Konstytucyjny analizy: **urzędnicy jakimi są referendarze sądowi nie mają przymiotu niezawisłości i nie mogą wykonywać czynności z zakresu wymierzania sprawiedliwości.** Rozstrzygnięcie wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu do takich czynności jednak należy.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego wielokrotnie zwracano uwagę na ścisły związek pomiędzy zakresem konstytucyjnego prawa do sądu oraz wymierzaniem sprawiedliwości przez sądy, a terminem „sprawy” – niezdefiniowanym w przepisach konstytucyjnych. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 10 maja 2000 r., K 21/99: *respektując ową autonomiczność pojęcia sprawy w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, należy konsekwentnie zauważyć, że urzeczywistnienie konstytucyjnych gwarancji prawa do sądu będzie obejmowało wszelkie sytuacje – bez względu na szczegółowe regulacje proceduralne, w których pojawia się konieczność rozstrzygnięcia o prawach danego podmiotu (w relacji do innych równorzędnych podmiotów lub w relacji do władzy publicznej), a jednocześnie natura danych stosunków prawnych wyklucza arbitralność rozstrzygnięcia o sytuacji prawnej podmiotu przez drugą stronę tego stosunku.* Jak zaś podkreślił Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 23 listopada 2013 r., SK 33/12 konstytucyjne pojęcie sprawy odnosi się jednakże nie tylko do wąsko rozumianego postępowania głównego, lecz może obejmować inne postępowania w których sąd rozstrzyga o prawach bądź obowiązkach danego podmiotu. Podobne stanowisko zajął Sąd Najwyższy. W uchwale składu 7 sędziów z dnia 28 marca 2012 r., I KZP 26/11, stwierdził **pojęcie sprawa, interpretowane przy uwzględnieniu treści art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, oznacza sprawę w zakresie głównego przedmiotu postępowania, a także kwestii incydentalnej, która związana jest z możliwą ingerencją w sferę podstawowych praw zagwarantowanych przepisami Konstytucji.**

Mając zatem na względzie powyższe, wskazać należy, że kwestia ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej, kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, winna być traktowana jako sprawa, w rozumieniu art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Dotyczy ona bowiem sfery praw strony, warunkując nie tylko możliwość korzystania z pomocy

profesjonalnego pełnomocnika, ale także z uwagi na przymus adwokacko-radcowski, możliwość wniesienia nadzwyczajnych środków zaskarżenia lub skargi konstytucyjnej. Ingeruje zatem w prawo strony do sądu, co winno determinować konieczność sądowego rozstrzygnięcia w tym przedmiocie.

Z przyczyn opisanych powyżej, w ocenie skarżącego, nie sposób w drodze analogii zastosować wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 maja 2011 r., P 38/08, w którym Trybunał stanął na stanowisku, iż art. 118 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, dopuszczający możliwość rozstrzygnięcia przez referendarzy sądowych o zwolnieniu strony od obowiązku ich poniesienia, jest zgodny z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zauważyć bowiem należy, iż w postępowaniu w przedmiocie zwolnienia od kosztów sądowych, wydane rozstrzygnięcie nie dotyczy przyznania stronie prawa, a wyłącznie zwolnienia jej z obowiązku nałożonego uprzednio w drodze ustawy. Postępowanie w przedmiocie ustanowienia pełnomocnika z urzędu dotyczy zaś przyznania stronie określonego uprawnienia (często warunkującego możliwość wniesienia danego środka, np. skargi konstytucyjnej) lub odmowy udzielenia w tym zakresie pomocy prawnej. Bezspornie w postępowaniu tym rozstrzygana jest kwestia prawa strony, a zatem winno ono wchodzić w kategorię spraw, przewidzianych w art. 45 § 1 Konstytucji, a więc rozpatrywanych przez bezstronny, niezależny, niezawisły i właściwy sąd.

Z tych też względów, w ocenie skarżącego, przepis art. 123 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim umożliwia wydawanie referendarzom sądowym postanowień o ustanowieniu lub odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego w celu wniesienia skargi konstytucyjnej, jest niezgodny z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z tym zarzutem związany jest także zarzut niezgodności wskazanego przepisu z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Powołany przepis ustawy zasadniczej konstituuje bowiem zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości, wskazując iż *wymiar sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej sprawują Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe*. Jeżeli zatem, mając na uwadze wywód zawarty w części poprzedniej, sprawa ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej stanowi czynność z zakresu wymiaru sprawiedliwości, musi ona zostać rozstrzygnięta przez sąd. Referendarz sądowy, jako urzędnik zatrudniony w sądzie, takiego przymiotu nie posiada, a zatem jego udział w rozstrzygnięciu wskazanych spraw stanowi naruszenie art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Wskazać należy wreszcie, iż w ocenie skarżącego, art. 123 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim umożliwia wydawanie referendarzom sądowym postanowień o ustanowieniu lub odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego

w celu wniesienia skargi konstytucyjnej, jest niezgodny z art. 32 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, statuującym prawo strony do równego traktowania przez władze publiczne. Wskazać należy bowiem, iż postanowienie o ustanowieniu lub odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, może wydać zarówno sąd jak i referendarz sądowy, a strona nie ma żadnej możliwości wyboru pomiędzy tymi podmiotami (dla strony kwestia ta pozostawiona została przypadkowi). W stosunku do jednych uczestników postępowań sądowych sprawa ustanowienia pełnomocnika z urzędu rozpatrywana będzie zatem przez niezawisły, bezstronny i niezależny sąd, a w stosunku do innych przez nie posiadającego powyższych przymiotów urzędnika sądowego jakim jest referendarz. **Okoliczność przypadkowa decyduje zatem o sądowym lub pozasądowym rozstrzygnięciu sprawy strony, a więc (biorąc pod uwagę argumentację zawartą powyżej) o sądowym lub pozasądowym wymiarze sprawiedliwości.** Powyższe bezsprzecznie narusza konstytucyjną zasadę równości. Nawet bowiem przy założeniu (wbrew argumentacji przedstawionej powyżej), iż referendarz sądowy jest uprawniony do orzekania w przedmiocie ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu, regulacja kodeksowa w tym zakresie winna zapewniać wszystkim uczestnikom postępowania sądowego równość, tym bardziej, iż zgodnie z art. 398²³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego (omówionym w dalszej części niniejszej skargi) orzeczenie referendarza w przedmiocie ustanowienia lub odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego zostało potraktowane jako orzeczenie wydane w pierwszej instancji (od którego przysługuje prawo zaskarżenia tylko do jednej instancji sądowej).

b) Z opisanym powyżej zarzutem bezpośrednio koresponduje zarzut niezgodności art. 398²³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim wskazuje, że sąd rozpoznając skargę na postanowienie referendarza sądowego o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego działa jako sąd drugiej instancji, z art. 32 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. **Wskazana regulacja pozbawia bowiem strony, w odniesieniu do których o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego orzekł referendarz sądowy, prawa do rozpoznania ich sprawy w dwuinstancyjnym postępowaniu przez niezawisły, niezależny, bezstronny i właściwy sąd, naruszając tym samym konstytucyjną zasadę równości.**

Wskazać bowiem należy, iż orzeczenie o ustanowieniu/odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego może wydać zarówno sąd jak i referendarz sądowy (którego status został już wyczerpująco opisany we wcześniejszej części skargi) i w obu przypadkach istnieje możliwość zaskarżenia wydanego orzeczenia do sądu drugiej instancji. Wskazana regulacja dzieli jednak uczestników postępowania na dwie grupy, z których jedna ma prawo rozpatrzenia jej wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu przez dwa niezależne, niezawisłe i bezstronne sądy, zaś druga jest tego prawa pozbawiona.

W odniesieniu do stron, o których wniosku orzekł referendarz sądowy, uprawnienia procesowe ograniczają się do możliwości żądania rozpoznania sprawy przez jeden tylko niezależny i niezawisły sąd, który na podstawie art. 398²³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, działa jako sąd drugiej instancji. Powyższe, w ocenie skarżącego narusza konstytucyjną zasadę równości i prawo do równego traktowania przez władze publiczne, wskazane w art. 32 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego.

Jak wskazuje się w doktrynie prawa konstytucyjnego oraz orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, konstytucyjna zasada równości nie ma absolutnego charakteru i dopuszcza odmienne traktowanie określonych grup obywateli przez władze publiczne, pod warunkiem iż dysponują one określoną cechą relewantną z punktu widzenia danej sfery stosunków prawnych. Jak podkreślono w komentarzu do art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej pod redakcją M. Safjana (red. Safjan. Bosek 2016, wyd. 1/Borysiak/Bosek) w orzecznictwie przyjmuje się, że „równość wobec prawa, to także zasadność wybrania takiego, a nie innego kryterium różnicowania podmiotów prawa. W orzecznictwie TK wyjaśniono, że nakaz równości dotyczy bowiem tylko tych podmiotów, które są obdarzone określoną cechą relewantną z punktu widzenia danej sfery stosunków prawnych, gdy dyspozycja normy prawnej wyróżnia daną aferę stosunków ze względu na wskazaną cechę relewantną oraz gdy istnieje związek pomiędzy cechą relewantną danej kategorii podmiotów a treścią przyjętej regulacji. Powyższe nie może zatem znaleźć zastosowania do oceny art. 398²³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, bowiem zróżnicowanie stron postępowań cywilnych, jakie stanowi konsekwencję w/w unormowania, pozostawione zostało przypadkowi, a podmioty uprawnione do dwukrotnego zbadania ich sprawy przez niezawisły i niezależny sąd, oraz wskazanego prawa pozbawione nie cechują się określonymi, zróżnicowanymi przymiotami. **Okoliczność przypadkowa decyduje zatem o sądowym lub pozasądowym rozstrzygnięciu sprawy strony przez dwie kolejne instancje, a więc o sądowym lub pozasądowym wymiarze sprawiedliwości.** Z uwagi na powyższe, zarzut niezgodności art. 398²³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego z art. 32 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej wydaje się być uzasadniony.

Kwestionowane unormowanie niezgodne jest także z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Przewidziane w art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawo do sądu, obejmuje bowiem nie tylko prawo do rozpatrzenia sprawy przez niezależny, niezawisły i bezstronny sąd, ale także prawo do właściwego ukształtowania procedury sądowej. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 31 marca 2009 r., SK 19/08: *skarga konstytucyjna dotyczy prawa do sądu oraz jego istotnych elementów, a mianowicie prawa do zaskarżania orzeczeń sądowych (art. 78 Konstytucji) oraz zasady dwuinstancyjności postępowania (art. 176 ust. 1 Konstytucji).* Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie przypominał znaczenie prawa do sądu jako jednej

z najważniejszych gwarancji praw człowieka i praworządności oraz jednego z fundamentów państwa prawnego. Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego prawo do sądu obejmuje w szczególności:

- 1) prawo dostępu do sądu, tj. prawo do uruchomienia postępowania przed sądem,
- 2) prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności,
- 3) prawo do wyroku sądowego, tj. prawo uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia sprawy przez sąd w rozsądnym terminie,
- 4) prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawę.

Istotnym elementem prawa do sądu jest prawo do dwuinstancyjnego postępowania sądowego. Dwuinstancyjność postępowania ma na celu zapewnienie zapobiegania pomyłkom i arbitralności w pierwszej instancji. Trybunał Konstytucyjny przypominał w swoim orzecznictwie, że konstytucyjna zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego zakłada w szczególności:

- a) dostęp do sądu drugiej instancji, a co za tym idzie - przyznanie stronom odpowiednich środków zaskarżenia, które uruchamiają rzeczywistą kontrolę rozstrzygnięć wydanych przez sąd pierwszej instancji;
- b) powierzenie rozpoznania sprawy w drugiej instancji - co do zasady - sądowi wyższego szczebla, a w konsekwencji nadanie środkowi zaskarżenia charakteru dewolutywnego;
- c) odpowiednie ukształtowanie procedury przed sądem drugiej instancji, tak aby sąd ten mógł wszechstronnie zbadać rozpoznawaną sprawę i wydać rozstrzygnięcie merytoryczne.

Mając zatem na względzie powyższe, wskazać należy, że przewidziane w art. 398²³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, utożsamienie orzeczenia referendarza sądowego w przedmiocie ustanowienia/odmowy ustanowienia adwokata lub radcy prawnego z urzędu z pierwszą instancją sądową, pomimo iż wskazany urzędnik nie korzysta z przymiotu niezależności i niezawisłości sędziowskiej, stoi w sprzeczności z art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Postępowanie sądowe w takim przypadku jest bowiem jednoinstancyjne, co pozostaje sprzeczne także z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Choć jak wynika z powołanego przepisu nie wszystkie orzeczenia wymagają ustawowo zagwarantowanej możliwości ich zaskarżenia, to w przypadku zaskarżonej regulacji uzależniona ona została od okoliczności przypadkowej, a więc od tego czy wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu został rozpoznany przez referendarza sądowego czy też przez sąd. Wyjątek od konstytucyjnej zasady dwuinstancyjności nie został także wyraźnie wskazany w treści kwestionowanej regulacji, przyjąć zatem należy, iż jego wystąpienie nie stanowiło celowego działania podjętego przez ustawodawcę.

- c) W ocenie skarżącego niezgodny z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej pozostaje także art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim

umożliwia ustanowionemu w sprawie pełnomocnikowi z urzędu zaniechanie wniesienia w imieniu strony skargi kasacyjnej, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (oraz skargi konstytucyjnej) w sytuacji, w której nie stwierdza podstaw do jej wniesienia.

Regulacja ta uzależnia bowiem prawo do wniesienia przez stronę, dla której ustanowiony został pełnomocnik z urzędu, skargi kasacyjnej, skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skargi konstytucyjnej, od opinii ustanowionego w sprawie adwokata lub radcy prawnego. Oddaje zatem w ręce podmiotu nie posiadającego przymiotu niezależności, bezstronności oraz niezawisłości sądowej, merytoryczną ocenę sprawy strony, konstytuując swoisty przedsąd sporządzanych skarg. I o ile regulacja ta bezsprzecznie chroni Sąd Najwyższy oraz Trybunał Konstytucyjny od zagrożenia kierowania znacznej ilości skarg kasacyjnych, skarg o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz skarg konstytucyjnych, często pozbawionych podstaw prawnych, o tyle z punktu widzenia strony, pozostaje nie do pogodzenia z prawem do sądu, przewidzianym w art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uprawnienie strony do wniesienia opisywanych środków ochrony prawnej, zostaje bowiem powierzone podmiotowi pozasądowemu, który w sposób całkowicie niezależny od woli strony, decyduje o jego wykorzystaniu. Strona, na rzecz której pełnomocnik został ustanowiony, pozostaje bowiem bez wpływu na dokonaną przez ustanowionego pełnomocnika analizę sprawy oraz treść sporządzonej przez niego opinii. Nie ma zaś gwarancji procesowych, iż ta będzie cechować się odpowiednim poziomem merytorycznym, bezstronnością podejścia do analizy tematu oraz prawidłowością wyprowadzonych na jej podstawie wniosków. Rzecz jasna profesjonalni pełnomocnicy ponoszą przez klientami, na rzecz których zostali ustanowieni, odpowiedzialność zawodową, ewentualnie odszkodowawczą na gruncie przepisów prawa procesowego. Powyższa pozostaje jednak bez wpływu na możliwość wniesienia przez stronę skargi kasacyjnej, konstytucyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia oraz bieg terminu do dokonania wskazanych czynności procesowych.

Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 1 lipca 2008 r., SK 40/07 (w odniesieniu do postępowania przed Sądem Najwyższym) *jeżeli ustawodawca w wybranych przez siebie kategoriach spraw zdecyduje się na przyznanie możliwości zaskarżenia do kolejnej, trzeciej instancji, to postępowanie to musi odpowiadać standardom rzetelnego procesu, nawet jeżeli brak podstaw do dopatrywania się na tle Konstytucji samodzielnego prawa do III instancji. Zasady postępowania przez Sądem Najwyższym lub Trybunałem Konstytucyjnym – jeżeli taka ścieżka została już obywatelom przyznana – zawsze muszą się bowiem mieścić w porządku konstytucyjnym.*

d) W ocenie skarżącego niezgodny z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, z art. 176 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej jest także art. 118 § 6 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim ogranicza sądową kontrolę opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, sporządzonej przez ustanowionego dla strony pełnomocnika z urzędu (wskazanej w art. 118 § 5 Kodeksu postępowania cywilnego), wyłącznie do oceny zachowania przez pełnomocnika zasad należytej staranności, nie wskazuje jakie rozstrzygnięcie w tym przedmiocie wydaje sąd oraz uniemożliwia stronie dla której pełnomocnik z urzędu został ustanowiony zainicjowanie sądowej kontroli instancyjnej względem powyższego rozstrzygnięcia.

Jak już bowiem wskazano powyżej, sporządzenie przez ustanowionego dla strony pełnomocnika z urzędu opinii o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, kasacyjnej lub skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, z uwagi na przymus adwokacko-radcowski, zamyka stronie możliwość wniesienia w/w środków prawnych, o ile sąd nie dopatrzy się w działaniu ustanowionego adwokata lub radcy prawnego zaniechania w dochowaniu należytej staranności. Podkreślić zaś należy, iż sąd nie dokonuje merytorycznej analizy przedłożonej przez pełnomocnika opinii, pod kątem prawidłowości stanowiska w niej zaprezentowanego. Możliwe są zatem sytuacje, w których opinia, sporządzona z zachowaniem należytej staranności (po spotkaniu z klientem, zapoznaniem się z jego stanowiskiem), nie będzie prawidłowa pod kątem merytorycznym – oparta na wadliwej interpretacji przepisu, na nieaktualnym stanie prawnym lub na pozostającym w mniejszości poglądzie judykatury lub doktryny prawa. W takiej sytuacji, wobec braku podstaw do ustanowienia kolejnego pełnomocnika z urzędu, strona zostanie pozbawiona możliwości obrony swoich praw poprzez wniesienie właściwego środka ochrony prawnej, a w konsekwencji jej prawo do sądu, przewidziane w art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zostanie zakwestionowane.

Opisana powyżej sytuacja upoważnia de facto ustanowionego w sprawie adwokata lub radcę prawnego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości względem strony. Bowiem to ustanowiony w sprawie profesjonalny pełnomocnik rozstrzyga o prawach strony, decydując o możliwości wniesienia przez stronę skargi konstytucyjnej, a więc o skorzystaniu przez nią z przysługującego na podstawie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej prawa do sądu. Bezspornie zaś, adwokat lub radca prawny nie może być utożsamiany z niezawisłym, niezależnym i bezstronnym sądem i nie został wymieniony w art. 175 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, określającym jakie podmioty sprawują wymiar sprawiedliwości.

Wskazana kwestia jest tym bardziej alarmująca, iż zakwestionowany przepis art. 118 § 6 Kodeksu postępowania cywilnego nie wskazuje jakie rozstrzygnięcie wydaje sąd oceniający opinię o braku podstaw do wniesienia środka zaskarżenia i nie przewiduje możliwości jego zaskarżenia przez stronę. Powyższe zaniechanie, w ocenie skarżącego, jest niezgodne z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 176 § 1 Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej. Rozstrzygnięcie sądu (jakkolwiek niezdefiniowane) dotyczy bowiem prawa strony do sądu, a więc zgodnie z powołanymi przepisami ustawy zasadniczej powinno podlegać kontroli instancyjnej. Jak wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24 lutego 2015 r., K 34/12 zgodnie z art. 78 Konstytucji każda ze stron ma prawo do zaskarżania orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji, zaś wyjątki od tej zasady i tryb zaskarżania określa ustawa. Zakres normowania tego przepisu obejmuje wszystkie postępowania bez względu na to, czy toczą się przed sądem, czy przed niesądowym organem władzy publicznej, jak i bez względu na ich główny lub uboczny charakter (zob. wyrok TK z 30 października 2012 r., sygn. SK 20/11, OTK ZU nr 9/A/2012, poz. 110, cz. III, pkt 3.4.1). Jak wyjaśnił Trybunał w wyroku o sygn. SK 33/12, z art. 78 zdanie pierwsze Konstytucji jednoznacznie wynika skierowany do prawodawcy postulat takiego kształtowania procedur, aby było przewidziane w nich prawo wniesienia przez stronę środka zaskarżenia. Zgodnie z orzecnictwem TK, do istoty analizowanego prawa należy możliwość uruchomienia weryfikacji orzeczenia i decyzji zapadłych w pierwszej instancji. Ustawodawca ma zatem obowiązek nie tylko umożliwić zainteresowanej stronie prawo do wniesienia środka zaskarżenia od orzeczenia lub decyzji wydanych w pierwszej instancji, ale i umożliwić organowi rozpatrującemu środek zaskarżenia merytoryczną ocenę prawidłowości uprzednio rozstrzygniętej sprawy. Trybunał przypomina w tym miejscu pogląd wyrażony w wyroku z 16 listopada 1999 r., sygn. SK 11/99 (OTK ZU nr 7/1999, poz. 158, cz. III, pkt 2), że «konstytucyjna kwalifikacja konkretnych środków zaskarżenia pozostawionych przez prawodawcę do dyspozycji strony, uwzględniać musi całokształt unormowań determinujących przebieg danego postępowania. W szczególności konieczne jest zarówno odniesienie do rodzaju sprawy rozstrzyganej w danym postępowaniu, struktury i charakteru organów podejmujących rozstrzygnięcie, jak i wreszcie konsekwencji oddziaływania innych zasad i norm konstytucyjnych, w szczególności zaś konstytucyjnej zasady prawa do sądu» (cz. III, pkt 4.3.1).

e) Uzasadniając zawarte w niniejszej skardze zarzuty odnieść należy się wreszcie do zarzutu niezgodności art. 117³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, art. 117³ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego oraz art. 118 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, w zakresie w jakim przekazuje do kompetencji sądu orzekającego wyłącznie ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, zaś wyznaczenie konkretnego pełnomocnika z urzędu przekazuje do kompetencji właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych, z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zauważyć należy, że zgodnie z art. 118 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego ustanowienie adwokata lub radcy prawnego **przez sąd** jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego, zaś zgodnie z art. 117³ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego o **wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego sąd zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych**. Jak wskazuje się w doktrynie postępowania

cywilnego sąd zwraca się do właściwej okręgowej rady adwokackiej lub rady okręgowej izby radców prawnych o wyznaczenie konkretnego pełnomocnika przez doręczenie jej odpisu postanowienia o ustanowieniu adwokata lub radcy prawnego (Komentarz do art. 1173 KPC T.I red. Piasecki 2016, wyd. 7/Ciepła). Powyższe unormowania i sposób ich interpretacji powodują zaś niemożliwe do zaakceptowania skutki procesowe.

Wskazać bowiem należy, iż pierwszą czynnością, podejmowaną w rezultacie złożenia przez stronę wniosku o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego z urzędu, jest czynność przewidziana w art. 118 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Ustanowienie adwokata lub radcy prawnego przez sąd jest zaś równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa procesowego. Zauważyć jednak należy, iż na wskazanym etapie Sąd nie dysponuje danymi personalnymi konkretnego adwokata lub radcy prawnego, a więc wskazane ustanowienie następuje anonimowo. Dopiero w następnym etapie sąd zwraca się do właściwego organu samorządu zawodowego adwokatów lub radców prawnych o wyznaczenie konkretnego pełnomocnika.

Powstaje zatem zasadnicza wątpliwość, czy możliwe jest udzielenie pełnomocnictwa (z którym Kodeks postępowania cywilnego utożsamia ustanowienie adwokata lub radcy prawnego) osobie anonimowej – nieznaney jeszcze z imienia i nazwiska. Jak wskazuje się w doktrynie prawa cywilnego (Komentarz do art. 96 KC red. Osajda 2017, wyd. 16/P.Sobolewski) udzielenie pełnomocnictwa jest jednostronną czynnością prawną o charakterze upoważniającym. **Skutkiem udzielenia pełnomocnictwa jest powstanie między mocodawcą, a pełnomocnikiem stosunku prawnego, którego treścią jest kompetencja do składania w granicach umocowania oświadczeń woli w imieniu mocodawcy z bezpośrednim skutkiem dla niego.** Nawiązanie i zakończenie wskazanego stosunku prawnego następuje w wyniku jednostronnych czynności prawnych mocodawcy: udzielenia i odwołania pełnomocnictwa.

Mając na względzie powyższe, wskazać należy zatem, iż wbrew brzmieniu przepisu art. 118 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego, do powstania stosunku pełnomocnictwa nie dochodzi w momencie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego przez sąd. Kolejną czynnością jest zaś wyznaczenie konkretnego adwokata lub radcy prawnego przez właściwy organ samorządu zawodowego. Jednak i ta czynność nie może być raczej kwalifikowana jako równoznaczna z udzieleniem pełnomocnictwa konkretnemu adwokatowi lub radcy prawnemu.

Zauważyć należy bowiem, iż okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych jest organem pozasądowym, a więc nieumocowanym do dokonywania czynności procesowych skutecznych względem strony postępowania cywilnego. Jak podkreślił Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 lutego 2015 r., Ts 367/14 imienne wyznaczenie pełnomocnika przez radę adwokacką nie jest rozstrzygnięciem

o prawach skarżącego (jakim jest postanowienie o przyznaniu mu pomocy z urzędu) lecz czynnością techniczną mającą na celu wykonanie postanowienia sądu. Nie ma więc konieczności, aby było dokonywane przez organ sądowy.

Zatem jeżeli powyższe twierdzenie Trybunału Konstytucyjnego uznać za prawidłowe, ani wydanie przez sąd postanowienia o ustanowieniu pełnomocnika z urzędu (anonimowo), ani też wyznaczenie konkretnego adwokata lub radcy prawnego, nie prowadzi do skutecznego nawiązania stosunku pełnomocnictwa pomiędzy stroną a ustanowionym dla niej pełnomocnikiem z urzędu. Wszelkie czynności podejmowane przez wyznaczonego adwokata lub radcę prawnego w imieniu strony nie rodzą zatem skutków bezpośrednio dla strony procesu. Wyznaczony pełnomocnik z urzędu pozostaje tylko i wyłącznie kandydatem na pełnomocnika, a do jego skutecznego ustanowienia wymagane jest wydanie stosownego orzeczenia przez sąd (uwzględniającego dane personalne konkretnego adwokata lub radcy prawnego).

Jeżeli zaś zaprezentowany pogląd Trybunału Konstytucyjnego uznać za wadliwy, a w konsekwencji przyjąć, iż to na skutek wyznaczenia konkretnego adwokata lub radcy prawnego następuje powstanie stosunku pełnomocnictwa pomiędzy nim a stroną postępowania cywilnego, wówczas unormowanie takie pozostawałoby w sprzeczności z art. 45 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz z art. 175 § 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Organ pozasądowy, jakim jest niewątpliwie okręgowa rada adwokacka lub rada okręgowej izby radców prawnych (pozbawiony przymiotu niezawisłości, niezależności oraz bezstronności), nie może bowiem orzekać w ramach postępowania sądowego o prawach strony. Tym bardziej, iż procedura wyznaczenia konkretnego adwokata lub radcy prawnego pozostaje poza kontrolą strony, dla której dany pełnomocnik jest ustanawiany.

Odnosząc się do zaprezentowanej powyżej kwestii zauważyć należy także, iż procedura ustanawiania obrońcy z urzędu została odmiennie uregulowana w Kodeksie postępowania karnego. Obrońcę z urzędu wyznacza sąd z listy obrońców/pełnomocników przekazanych przez okręgową radę adwokacką lub okręgową izbę radców prawnych. W tym postępowaniu, stosunek obrońcy/pełnomocnictwa nawiązuje się zatem w momencie wyznaczenia obrońcy przez sąd, a udział organów samorządu zawodowego adwokatów lub radców prawnych obejmuje wyłącznie techniczną czynność przedstawiania prezesom sądów wykazu adwokatów/radców prawnych uprawnionych do obrony w postępowaniu karnym

V. Udokumentowanie daty doręczenia wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia.

Postanowienie z dnia czerwca 2016 r. zostało doręczone skarżącemu w dniu 27 czerwca 2016 r. W dniu 12 lipca 2016 r. został złożony wniosek o ustanowienie pełnomocnika

z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej. Z uwagi na składanie przez kolejnych pełnomocników wniosków o zwolnienie ich z obowiązku zastępstwa, pełnomocnik wnoszący niniejszą skargę konstytucyjną został ustanowiony dopiero w dniu 9 lutego 2017 r. (w tym dniu otrzymał zawiadomienie Dziekana Okręgowej Izby Radców Prawnych w Katowicach i wyznaczeniu go w charakterze pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej od postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r.)

VI. Informacja czy od wyroku, decyzji lub innego rozstrzygnięcia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Od postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r. nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia.

Załączniki:

- postanowienie Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r.,
- postanowienie referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w T z dnia kwietnia 2016 r.,
- dokument potwierdzający datę otrzymania odpisu postanowienia Sądu Rejonowego w T z dnia czerwca 2016 r.,
- dokument potwierdzający datę złożenia przez skarżącego wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu celem wniesienia skargi konstytucyjnej,
- postanowienie Sądu Rejonowego w T z dnia stycznia 2017 r.,
- informacja Dziekana Okręgowej Izby Radców Prawnych w Katowicach o wyznaczeniu pełnomocnika z urzędu,
- dokument potwierdzający datę otrzymania pisma Dziekana Okręgowej Izby Radców Prawnych w Katowicach o wyznaczeniu pełnomocnika z urzędu
- 4 odpisy skargi wraz z załącznikami.

Magdalena Więżik

radca prawny